

Mnogo teh najemnikov in podnajemnikov povzelo je pač slovenske šege in navade; nekateri so celo svoja nemška in druga imena prekrstili v slovenska. Tako se je n. pr. plemenitaž Torre jel imenovati Turna, Katzenstein Kocijanarja, Gallenberg Ostrovharja, itd. A kaj vse to! Sreča slovenskega le niso imeli nikdar.

Vendar slovenski jezik ni se dal kar meni nič, tebi nič zatreti tako hitro. Skoro do 14. stoletja je bil gospodar po Kranjskem, Koroškem, v Istri, po Goriškem in Štajarskem. Tako pripoveduje nemški pesnik iz 13. stoletja Ulrik Lihtenstein, ki je preoblečen v Venero potoval proti Veneciji, da ga je Koroški deželni knez pozdravil slovenski: Buge was primi, gralva Venus! (Bog vas sprimi, kraljeva Venus!) Vemo tudi, da so menihi po kranjskih samostanih pisali že v 12. stoletju v slovenskem jeziku. Na Vipavski šoli učila se je že v 15. stoletju slovenščina poleg nemščine. Ta šola je bila tedaj prva, v kateri se je gojila slovenščina na Kranjskem. Koroški knezi so se postavljali v slovenskem jeziku in so tudi slovensko prisegali. In tako še marsikaj.

Ob veljavo je pa prišel slovenski jezik najprvo na Zgornjem Štajarskem in na severnem Koroškem. Tam so bili grajščaki in njihovi hlapci najhujši Nemci, ki so s časom svoje podložne Slovence kar čisto ponemčili. — Furlanija se je poitalijančila, in Benečani so jeli posedati bregove po Istri ter naseljevati po njih svoje rojake Lahe.

Tudi po Kranjskem so se naseljevali Nemci; a skoro povsod, n. pr. v Sorici, Bitnem i. t. d. so se poslovenili. Le na Kočevskem so ohranili svojo nemško narodnost. — Sedaj je na Kranjskem 28033 Nemcev. Kočevski okraj sam jih šteje 14736, Ljubljana jih ima 5127, občina Bela Peč na Gorenjskem 635, trg Litija pa 49. Drugi so raztrošeni po vsi deželi. Najmanj Nemcev ima logaški okraj.

(Dalje prih.)

Kmetijski pouk v ljudski šoli.

Spisal A. Likozar.

(Dalje.)

Badar je gornja plast zemlje glinasta in se pod njo nahaja še bolj čista glina, da vode nič ne prepušča, torej vsa deževnica zaostaja v orni zemlji, je močvirnata zemlja. Močvirnata zemlja je brez odpeljave vode zelo slaba, ker se zemlja vsled preobilne mokrote skisa in ker ne moreta zrak in toplota do nje.

Apnenec, glina in kremen so rudnine, zato imenujemo tudi prst, ki je nastala iz omenjenih rudnin, rudninsko prst. Razen teh treh rudnin imamo v zemlji še sledeče rudnine: gips, kali, železo, fosfor, kuhinjsko sol itd. Rekli smo že, da je vsaki zemlji primešanih nekaj živalskih in rastlinskih odpadkov. Razkrojene živalske in rastlinske odpadke imenujemo sprstenino (humus).

Največ sprstenine se nahaja po gozdeh, kjer drevesno listje in veje odpadajo in sprstené. Taka zemlja je zelo rodovitna ter jo imenujemo gozdno zemljo. Tudi gnoj in nastelja sprstené. Tako zemljo, ki ima mnogo sprstenelega gnoja v sebi, imenujemo vrtno zemljo.

Sprstenina (humus) ima črno barvo, zato je tudi vsa zemlja, v kateri je dosti humusa, bolj temna ali celo črna.

Ker ima humus vse redilne snovi v sebi, zato stori zemljo zelo rodovitno. Pa tudi v drugem oziru izboljšuje humus zemljo. Humus ima to lastnost, da silno veliko mokrote povzije, da celo mokrote iz vlažnega zraka srka,

zato je posebne važnosti v peščeni in apneni zemlji, da rastline ne trpe toliko radi suše.

Ker je sprstenina zelo rahla, zato izboljšuje tudi glinasto zemljo, ker jo rahlja, da dohaja v njo toplota in zrak, brez katerega se razne snovi ne dajo razkrojiti. Da sta toplota in zrak posebno važna za razkrojitev, vidimo pri šoti. Šota ni nič drugega kakor vsahnjene močvirne rastline, ki pa vsled preobile mokrote niso prišle v dotiko z zrakom in razno toploto in niso mogle sprsteneti, ampak je nastala kislja sprstenina, ki ni za živež rastlinam.

Naši dopisi.

Iz „Zaveze slovenskih učiteljskih društev“. Direktorij „Zaveze“ je imel doslej štiri seje. Važnejše stvari, ki so se rešile, so bile: Prof. J. Holub v Pragi, Slovenski Matici in Glasbeni Matici v Ljubljani so se poslale zahvale za predmete, darovane „šolskemu muzeju“. Banki „Slaviji“ se je poslal izkaz vseh zavarovancev (učiteljev itd.) s prošnjo, da zadevo ko hitro mogoče reši.

Ravnateljstvo c. kr. zaloge šolskih knjig je darovalo „šolskemu muzeju“ 74 slovenskih in hrvatskih šolskih knjig. Kranjska hranilnica v Ljubljani je odgovorila, da ne more za „šolski muzej“ ničesar prispevati.

Italijansko učiteljsko društvo v Gradiški je poslalo „Zavezi“ poziv, v katerem predlaga, da se konstituira nekaj odsek, ki naj sestavi in izroči do 2. grudnia l. l. Nj. Veličanstvu spomenico o učiteljskem gmotnem stanju. Ker je ta dopis došel prepozno ter je tudi pisan le v italijanskem in nemškem jeziku, in ker je slovensko učiteljsko primorsko že samo storilo potrebne korake v tem oziru, se o tem dopisu ni dalje razpravljalo. Pač pa se je ravno v tej zadevi stopilo v dogovor s češko učiteljsko zavezo v Pragi, o čemur bomo pozneje natančneje poročali.

Nj. Prezvisečnosti ministerskemu predsedniku se je na občno željo poslala prošnja, da bi se pri delitvi jubilejnih medalij oziralo tudi na učiteljsvo. Tej prošnji se z razpisom z dne 19. listopada l. l. št. 1526 ni ugodilo.

Učiteljsko društvo v L. praša, kakšno stališče zavzema „Zaveza“ napram novoustanovljenemu društvu „Naša straža“, ki je pri konstituiranju svojega odbora popolnoma prezrlo učiteljski stan, ki bi se moral vendar pri tem društvu posebno uvaževati. — Sklenilo se je priporočati učiteljsvu, da podpira to društvo (kot člani) ter da bo „Zaveza“ potem že storila potrebne korake.

Odboru „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“ poslala se je — v zmislu sklepa glavne skupščine — primerna uloga glede prevzetja „Učiteljskega Tovariša“ v Zavezino last, s prošnjo, da postavi to važno točko na dnevni red prihodnjega občnega zbora.

Neko spodnje-štajersko učiteljsko društvo nam je poslalo sledeči dopis:

„Učiteljsko društvo za . . . . okraj odločno obsoja: 1. Poklonitev zavezinega direktorija ljubljanskemu knezoškofu v imenu slovenskega učiteljsva, ker s tem direktorij brezmišlno izroča slovensko učiteljsvo in šolo klerikalizmu in torej reakciji. 2. Postopanje direktorija proti nameravani in zaprečeni interpelaciji naših delegatov glede sub 1. navedenega. — Direktoriju se naroča, da svoje postopanje glede navedenih točk podpisnemu društvu opraviči, sicer bode to prisiljeno, svoje konsekvence izvajati.“

Temu društvu se je odgovorilo s pozivom, naj se poslužuje v občevanju z „Zavezo“ dostojnejšega tona ter naj v tem zmislu prenarejeno ulogo zopet predloži. — Kam pa pridemo! Direktorij „Zaveze“ vendar ni podrejen posameznim učiteljskim društvom, nasprotno, on stoji na čelu naše organizacije. Odgovoren je sicer za svoje postopanje, a le upravnemu odboru oziroma delegaciji „Zaveze“. Ako bi se pripoznalo prej omenjeno načelo, bi imel direktorij vendar nekoliko preveč gospodarjev za tako majhno število podložnikov! Navzlic temu pa je bil direktorij vedno pripravljen po možnosti ustreči